
ĐURĐICA CVITANOVIĆ - životopis*

Đurđica Cvitanović - istaknuta znanstvenica, povjesničarka umjetnosti - rođena je 1. ožujka 1924. u Gospiću. Godine 1960. diplomirala je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 1965. magistrirala i 1972. postigla doktorat znanosti.

Skoro pet desetljeća znanstveno-istraživačkog rada u statusu slobodne profesije i nemjerljiva doprinosa očuvanju i spašavanju nacionalne umjetničke baštine, izdvajaju dr. sc. Đurđicu Cvitanović posebnim, neusporedivim mjestom među najzaslužnijim hrvatskim povjesničarima umjetnosti.

Znanstvenim, istraživačkim radom bavi se od 1961. kao vanjska suradnica Instituta za povijest umjetnosti Sveučilista u Zagrebu; znanstvenim studijama, knjigama i elaboratima zaštite, uključenošću u brojne znanstvene projekte, postiže zvanje znanstvene savjetnice.

S nekolicinom znanstvenika, dr. sc. Cvitanović pokrenula je osnivanje Kajkavskoga spravišča, društva za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti u Zagrebu, te bila njegovom predsjednicom, dopredsjednicom, te počasnom

Đurđica Cvitanović (foto: Ivica Tišljar)

* Prilagođen tekst M. Roščić: "Đurđica Cvitanović – kulturni i znanstveni spiritus movens" (Djelovanje u Kajkavskom spravišću i časopisu Kaj) - iz časopisa Kaj, XXXII. Zagreb, 4-5 (1999.); usp. Kaj, XLII, Zagreb, 3 (2009), str. 116-119.

predsjednicom. U časopisu Kaj objavljuje od njegova osnutka. Pokrenula je i realizirala brojne kapitalne projekte i djelatnosti Društva - posebno kad se radilo o spasavanju i obnavljanju spomeničke kulturne baštine "na terenu". Tako je, npr., pokrenula ili potaknula:

- spasavanje sakralnog objekta u Selima kod Siska, te pavlinskog objekta u Sv. Petru u Šumi;
- saniranje spomeničke baštine u Jastrebarskom;
- sprječavanje uništenja drvenih kapelica / crkvice u Turopolju ("turopoljskih ljepotica"),
- obnovu pavlinskog samostana i crkve sv. Marije u Lepoglavi;
- obnovu i zaštitu umjetničke zaštite u Klanjcu, Karlovcu, Samoboru, Glini... itd.

1. Široj je javnosti poznata suradnja Đurđice Cvitanović u značajnim projektima istraživanja hrvatske kulturne baštine, rezultati kojih jesu velike nacionalne i međunarodne izložbe u kojima je bila autorski uključena: *Sakralna umjetnost u fundusu Muzeja za umjetnost i obrt* (Zagreb, 1979.), *Kultura pavlina* (MUO, 1989.), *Isusovačka baština u Hrvata* (u muzejskom prostoru "Klovićevi dvori", 1992.), *Od svagdana do blagdana, Barok u Hrvatskoj* (MUO, 1993.), *Sveti trag, 900 godina umjetnosti zagrebačke (nad)biskupije* (1994.)...

2. Posebno valja naglasiti izložbe svrha kojih je bila obnova i očuvanje hrvatske umjetničke baštine za vrijeme obrambenog, Domovinskog rata. Dr. Cvitanović našla se, u ulozi predstavnice Ministarstva prosvjete i kulture, Konzervatorskog odjela Zagreb, na crtama bojišnica radi spasavanja kulturnih dobara, kao što to nalaže Haška konvencija. S ekipama restauratora i konzervatora obilazila je područja pogođena najtežim ratnim razaranjima od Slavonije (Osijek, Slavonski Brod), granične linije Posavine i Pokuplja, karlovačkoga područja, pa do Gospića, Perušića i Otočca. Zatekla se i u Dubrovniku. Svojim znanjem i iskustvom, i nakon Domovinskog rata dr. Cvitanović djelatno sudjeluje u obnovi ratom uništenih spomenika kulture te sakralnih kompleksa u Sisku, Jasenovcu, Petrinji, Kostajnici, Čunčiću, Karlovcu, Glini, Vukovaru, Selima kod Siska, Pokuplju, Turopolju, Pounju...

3. Vodila je opsežne projekte istraživanja povijesnih jezgri gradova i naselja, u programima Instituta za povijest umjetnosti i u suradnji s konzervatorskim odjelima Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine (Karlovac, Zagreb, Buzet, Hum, Roč, Draguč, Vrh, Klanjec).

4. Manje je poznat rad dr. Cvitanović u brojnim komisijama, kao i njeno zauzimanje za spomenike hrvatskoga kulturnoga kruga izvan granica RH - isusovačka baština na području Bosne (Sarajevo, Travnik); franjevački kompleks i

njegova zaštita u Baču; isusovački, danas palotinski kompleks u Petrovaradinu. Istraživanje opusa graditelja Zagrebačke katedrale Hansa Alberthala u Zagrebu objavljeno je i u Austriji.

Spomenimo ovom prigodom da je dr. Cvitanović obogaćivala svoje spoznaje istražujući u bibliotekama USA, kao i u arhivima Graza, Beča i Budimpešte.

5. U brojnim intervjuima, predavanjima i razgovorima, tekstovnim radijskim priložima, televizijskim dokumentarnim filmovima dr. Cvitanović znatno je popularizirala hrvatsku i svjetsku umjetničku baštinu.

Bibliografiju radova Đurđice Cvitanović čini više od 130 respektabilnih studija i znanstveno-stručnih radova. Izdvajamo objavljene monografije, te posebna izdanja i separate:

- *Arhitekt Kuno Waidmann* (Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Zagreb, 1969.),

- *Turopoljske ljepotice* (posebno izdanje časopisa Kaj, biblioteka Kulturni i prirodni spomenici Hrvatske, knj. 2, 1974.; Kaj, god. VII, br. 5-6, 1974.),

- *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*. Knjiga 1. Gorički i Gorsko-dubički arhidakonat (Društvo povjesničara umjetnosti SR Hrvatske, 1985.),

- *Povijest i barokna obnova pavlinskog samostana i crkve Bl. Dj. Marije Snježne u Kamenskom*. Kamensko, crkva i samostan Pavlina (s grupom autora) - Restauratorski zavod Hrvatske - Institut za povijest umjetnosti, 1973.

- *Crkveno graditeljstvo, skriveno blago iz riznice umjetničkih znamenitosti jastrebarskoga kraja*. (Časopis Kaj, Kulturni i prirodni spomenici Hrvatske, zbirka vodiča, knj. 8, posebno izdanje, 1975.)

- *Svetice nekada i danas*. Svetice (Kaj, god. X, br. 9-10, 1977.; Kulturni i prirodni spomenici Hrvatske, knj. 20)

- *Arhitektura monumentalnog historizma u urbanizmu Zagreba*. (Život umjetnosti, 26-27, Centar za povijesne znanosti, Odjel za povijest umjetnosti, 1978.)

- *Župna crkva sv. Marije od Pohoda u Mariji Gorici, nekad franjevački samostan i Gospino proštenišće*. (Posebno izdanje, Kajkavsko spravišće, biblioteka Hrvatski kulturni i prirodni spomenici, knj. 34, 1992.),

- *Župna crkva sv. Jakoba st. Apostola u Prelogu*. (Posebno izdanje, biblioteka Hrvatski kulturni i prirodni spomenici, knj. 37, Kajkavsko spravišće, 1994.).

- *Turopoljske ljepotice. Drvene seljačke crkve*. (Dopunjeno i prošireno izdanje, biblioteka Hrvatski kulturni i prirodni spomenici, knj. 41, Kajkavsko spravišće, Zagreb 2008.)

Najznačajnije nagrade i priznanja:

- *Nagrada RH "Bartol Kašić" za znanstveni rad* (1992.),
- *Nagrada Grada Zagreba* (zajedno s grupom autora) - za osmišljavanje i realizaciju izložbe "Sveti trag" (1994.),
- *Medalja Metropolije zagrebačke s likom kardinala Alojzija Stepinca* - za izložbu i stalni postav "Svjedočanstva o Alojziju Stepincu" (1995.),
- *Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića*. Orden Predsjednika Republike (1996.),
- *Spomenica Domovinskog rata*. Odlikovanje Predsjednika Republike (1998.),
- *Zlatna medalja Varaždinske biskupije* (2000.),
- *Plaketa Grada Zagreba* (2007.),
- *Nagrada "Radovan Ivančević" za životno djelo* (nagrada Društva povjesničara umjetnosti RH, 2008.),
- *Nagrada za životno djelo "Vicko Andrić"* (u dodjeli Ministarstva kulture RH, 2008.)

Preminula je u Zagrebu, 12. svibnja 2009.

Zbog iznimne sposobnosti da na pragmatičan i učinkovit način pretoči znanost u praksu - dr. sc. Đurđica Cvitanović u stručnim je krugovima poznata kao "institucija za sebe" i spiritus movens mnogih akcija. Sveukupno njeno djelo predstavlja trajno dobro Republike Hrvatske.

Marija Roščić Paro